

MASAL VE DESTANLARIMIZ SEÇMELİ DERSİ 1. SINAV KONU ÖZETİ

Masallar gerçekleşmesi olanaksız olan olayların doğüstü karakterlerle işlenmesiyle oluşan bir edebi türdür. Masal türünün ilk örneklerine milattan önceki dönemlerde rastlıyoruz.

Masal kelimesi dilimize Arapçadaki “mesel” kelimesinden geçmiştir. Masalların ortaya çıkışı kesin olmamakla birlikte Hint mitolojisine ve Eski Yunan mitolojisine dayandırılır.

MASAL NEDİR?

Olağanüstü olayların, olağanüstü karakterler ile anlatıldığı bir edebi türdür. Masallar çoğunlukla halkın oluşturduğu ağızdan ağıza, nesilden nesile aktarılan düzyazı türlerinden biridir. Masallar 5 bölümden oluşur ve masalların 3 türü vardır.

MASAL TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ

Olaydaki karakterler, genellikle olağanüstü karakterlerdir. Cinler, periler, devler, cüceler gibi hayali karakterler çokça bulunur. Fakat Keloğlan, Kibritçi Kız, Prenses masallarında olduğu gibi bir masalda sıradan ve gerçeğe uygun kişiler de olabilir.

- ✚ Olayın geçtiği mekân ve zaman gerçektir olabileceği gibi belirsiz de olabilir.
- ✚ Masallar, hayal gücünün ürünleridir.
- ✚ Masallarda, öyküleyici anlatım kullanılır.
- ✚ Masalların okuyucuya öğretme amacı bulunur. Bu yüzden didaktik (öğretici) eserlerdir.
- ✚ Masallarda kullanılan dil, ağır değildir. Yalın ve duru bir dil söz konusudur. Uzun betimlemeler ve kapalı anlatım bulunmaz.
- ✚ Olayların anlatımında daha çok duyulan geçmiş zaman kipi olan “-miş” ya da geniş zaman kipi “-r” kullanılır.
- ✚ Masallar halkın oluşturduğu eserlerdir, bu yönüyle anonimdir.
- ✚ Masalların konusu genellikle iyilik - kötülük, dürüstlük - yalancılık, alçakgönüllülük - kibir gibi zıt konulardan oluşur.
- ✚ Masallarda dini ve milli kavramlar bulunmaz. Masallar evrenseldir.
- ✚ Masallardaki tema iyi ve kötü arasındaki mücadeleyi ele alır ve masalın sonunda iyiler ödüllendirilirken kötüler de cezalandırılmaktadır.
- ✚ Masallarda kalıp sözlere çokça yer verilir. Masalların başında çoğunlukla “Bir varmış bir yokmuş” veya “evvel zaman içinde, kalbur saman içinde” gibi ifadeler kullanılır. Bu ifadeler “tekerleme” veya “döşeme” adı verilmektedir.

MASALLARIN BÖLÜMLERİ

1. Döşeme: Masalların başında bulunan tekerlemeden oluşan kısma döşeme adı verilir. Bu bölümün amacı okuyucunun veya dinleyicinin dikkatini çekmektir.

Örnek: Bir varmış; bir yokmuş
Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Develer tellal iken
Pireler berber iken
Ben dedemin beşiğini tıngır mıngır sallarken...

2. Serim: Döşemenin ardından gelen; karakterlerin, mekânın tanıtıldığı bölüme verilen addır. Olaya yavaş yavaş girilir.

3. Dügüm: Bu bölümde olaylar gelişir, iyi ve kötünün arasındaki mücadele alevlenir ve okuyucuda merak duygusu oluşur.

4. Çözüm: Çözüm iyi ve kötünün mücadelesinin sonuçlandığı bölüme çözüm denir. Bu bölümde iyiler ödül alırken; kötüler de cezalandırılarak olay bitirilir.

5. Dilek: Masalların son kısmında olay bittikten sonra masalın başında bulunduğu gibi tekerlemenin bulunduğu bölümdür.

Örnek: “Gökten üç elma düşmüş: biri bu masalı anlatana, biri bu masalı yazana, birisi de bu masalı dinleyene.”

MASAL TÜRLERİ

Masallar sınıflandırılırken 3 başlıkta incelenir. Bunlar **hayvan masalları**, **halk masalları** ve **edebi (yapma) masallardır**.

1. Hayvan Masalları:

- ✚ Karakterler hayvanlardan oluşur.
- ✚ Hayvanlar kişileştirilerek insanlara öğretici bir olay canlandırılmaktadır.
- ✚ Hintlilerin “Kelile ve Dimne” eseri ve Yunanlıların “Ezop Masalları” hayvan masallarına örnek gösterilebilir. Türk edebiyatında Şeyhi'nin “Harname” adlı mesnevisi ve Mevlana'nın “Mesnevi” adlı kitabındaki bazı hikâyeler hayvan masallarına örnek gösterilebilir.

2. Halk Masalları:

- ✚ Çoğunlukla anonim masallardır.
- ✚ Çokça kalıplaşmış ifade kullanılır.
- ✚ Gerçekten uzak birden fazla olayın bir arada anlatıldığı masallardır.

- ✚ Diğer masallardan daha uzunlardır.
- ✚ Dođu edebiyatından “Binbir Gece Masalları” ve “Simbad” halk masallarına örnek gösterilebilir. Batı edebiyatından “Kırmızı Başlıklı Kız” ve “Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler” halk masallarına örnek gösterilebilir.

3. Edebi (Yapma) Masallar:

- ✚ Yazarların yazdıkları veya derledikleri masallardır.
- ✚ Andersen Masalları edebi masallara örnek gösterilebilir.

DÜNYA EDEBİYATINDA MASAL

- ✚ Beydaba'nın yazdığı “Kelile ve Dimne” eseri Dünya Edebiyatında masal/fabl türündeki ilk eser olarak gösterilmektedir.
- ✚ Fransız La Fontaine de Avrupa'da masalın tanınmasına katkı sağlayan önemli bir isimdir.
- ✚ Arap ve İran coğrafyasındaki örneklerine baktığımızda karşımıza “Binbir Gece Masalları” ve “Simbad” çıkmaktadır. Farklı coğrafyalara yayılmış eserlerdir.
- ✚ İran coğrafyasında ortaya çıkan “Binbir Gündüz Masalları”, “Binbir Gece Masalları” eserine karşı çıkmış bir eserdir.
- ✚ Batı Edebiyatında “Kırmızı Başlıklı Kız” ve “Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler” çok yaygın masallar arasında yer alır.
- ✚ Grimm Kardeşler (Jacob ve Wilhelm) Almanya'da halk arasında dolaşan masalları “Çocuk ve Yuva Masalları” adlı kitapta toplayıp yayınlamıştır.
- ✚ Danimarkalı Andersen 1835 yılında “Çocuk Masalları” adlı eserini yayımlamış ve “Kibritçi Kız” masalıyla ünlenmiştir

TÜRK EDEBİYATINDA MASAL

- ✚ Uygur dönemi eseri “Kalyanamkara ve Papamkara” masal özelliği taşıyan ilk masalların arasında yer almaktadır.
- ✚ Türk Edebiyatında “Keloğlan Masalları” en çok bilinen masaldır.
- ✚ Tahir Alangu “Billur Köşk” adlı eserini Anadolu'daki halk masallarından derlemiştir.

- ✚ Mevlana'nın Zümrüd-ü Anka(Anka Kuşu) masalı en çok bilinen masallardan biridir.
- ✚ Türk masal kahramanları; devler, cadılar gibi olağanüstü özelliklere sahip varlıklar ile insanlar ve hayvanlardır.
- ✚ Türk masallarında padişah, Hızır, Keloğlan vb. iyiliği temsil ederken; devler, cadılar, vezirler kötülüğü temsil eder.
- ✚ Masallarda sık rastlanan hayvanlar ise tilki, aslan, Zümrüdüanka'dır.

ANADOLU MASALLARI

Anadolu masalları, Anadolu halkının çeşitli efsane ve inanışlardan oluşturduğu ilginç anlatılardır. Bu masalların kökeni Orta Asya'ya kadar dayanırken Anadolu'daki yerleşimin artması ile de daha zenginleşmiştir. Bu masallar sözlü olarak anlatılsa da bir süre sora derlenip yazıya geçirilmiş ve kısa Anadolu Türk masalları oluşturulmuştur. Derlenen bu masallar diğer masallarla beraber okulların müfredatına alınmıştır.

Anadolu masalları, halkın günlük yaşamından ve de çeşitli unsurlardan yola çıkarak oluşturulan ve hak arasında yayılan masallardır. Bu masallar halkın ortak yaşamından çıktığı için halkın kültürü ve de yaşamını yansıtan birer tarih izidir. Bu nedenle Anadolu halk masallar hem edebi olarak hem de araştırma konusu olarak ele alınır. Bu masalların en başında hepimiz biliriz ki "Keloğlan" masalları gelmektedir.

Anadolu Masallarına Örnekler:

- ✚ Üç Oğlan
- ✚ Öksüz Kız
- ✚ Tembel Çocuk İle Padişah Kızı
- ✚ Üç Haylaz Masalı
- ✚ Kurnaz Kurt Masalı
- ✚ Korkak Adam ve Devler
- ✚ Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı